

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Pluralism and party transformation in Libanon: al-Kata'ib 1936-1970
Rosenthal, U.

Citation

Rosenthal, U. (1976). Boekbespreking van: Pluralism and party transformation in Libanon: al-Kata'ib 1936-1970. *Acta Politica*, 11: 1976(1), 124-126. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451663>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451663>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De opmerkingen over plaatsingsmogelijkheden bij het G.A.T.T., de E.E.G. en de O.E.S.O. vanwege het integratieproces in West-Europa en de paragraaf over waardeoordelen bij Oost-Europa Studies zijn daarentegen onvoldoende gefundeerd en binnen het geheel weinig zinvol.

De aanbevelingen in het rapport, te weten bevordering van samenwerking, ook intra-universitair, op het gebied van onderzoek en de uitwisseling van informatie en het onderhouden van externe contacten liggen voor de hand, sommige zijn nogal ambitieus, zoals de interdisciplinaire werkgroepen (p. 102). Wanneer de uitwisseling van informatie beter geregeld wordt zou er voorlopig al heel wat gewonnen zijn en wordt er een basis geschapen voor verder commissiewerk. Aan de informatie-uitwisseling levert het rapport in ieder geval een goede bijdrage, die hopelijk door meer periodieke informatie gevolgd wordt.

J. Slomp

J. P. Entelis, *Pluralism and party transformation in Libanon: al-Kata'ib, 1936-1970*, Leiden (E. J. Brill), 1974, 227 p., z.p.

In de vergelijkende politicologie heeft de theorie van de pacificatie-democratie een gezaghebbende stem gekregen, waar het gaat om de verklaring van de stabiliteit van democratische politieke instellingen en procedures in een maatschappij met scherpe subculturele verschillen. De theorie is ontwikkeld als aanvulling op het Angelsaksische democratische model, dat uitgaat van een homogene sociale en culturele fundering voor het politieke bestel. Het model van de pacificatiedemocratie is, soms in aangepaste vorm, van toepassing verklaard op enige kleine Europese landen: Nederland, België, Zwitserland en Oostenrijk. De mogelijkheden van een dergelijk politiek bestel zijn onderzocht voor Noord-Ierland, Canada en derde-wereld-landen.¹

Het prototype van de pacificatiedemocratie in de niet-westerse wereld is te vinden in Libanon. Het 'Nationale Pact' van 1943 legde vast dat een meerderheid van de parlementszetels en het presidentsambt aan de Christenen en het ambt van premier aan de Moslims toegedeeld moesten worden. Met deze en soortgelijke geschreven en ongeschreven regels kon het politieke bestel zich verzekeren van de 'negatieve consensus' van de subculturele groepen, dat wil zeggen consensus over non-interventie van de staat in de bestaande verhoudingen tussen de religieuze groeperingen in de maatschappij (Maronieten 30 %, Soenieten 20 %, Shiïten 18 %). Entelis beschrijft de rol van de grootste Libanese politieke partij, de Libanese Kata'ib Partij (LKP), vanaf haar oprichting in 1936 tot 1970. De LKP is 'the most important and influential political organization in the country dedicated to preserving the system's essential physiognomy while concurrently encouraging meaningful forms of evolutionary or adaptive social change' (p. 9). In 1971 had de partij ongeveer 70.000 leden. Het merendeel (circa 80 %) behoort tot de Maronitische bevolkingsgroep. Internationale vermaardheid geniet de mede-oprichter Pierre Jumayyil.

In de inleiding stelt Entelis tegenover elkaar de 'assimilationists' en de 'pluralists' in Libanon. Eerstgenoemden willen het pacificatiesysteem afschaffen en bepleiten

¹ Zie H. Daalder, *The Consociational Democracy Theme*, in *World Politics*, july 1974.

aansluiting van Libanon bij de 'revolutionair-socialistische' krachten van de Arabische wereld. De pluralisten verdedigen de ethnisch-sectarische 'Proporz' in het politieke bestel. De LKP is één van de voorvechters van de pluralistische stroming. In deel I van dit boek worden de kenmerken van het Libanese politieke stelsel belicht. Concurrerende patronen van politieke loyaliteit worden besproken. Entelis noemt naast de 'assimilationists' en de pluralisten ook de separatisten en segregationisten (vooral actief onder de Maronieten).

Deel II gaat over de veranderingsprocessen in de LKP. De partij is opgericht in het 'era of shirts' in de Arabische wereld (de jaren dertig). De oorspronkelijke doelstelling was de belangen van de Christenen in Libanon op militante wijze te verdedigen. De oprichters waren onder de indruk van fascistische en nazistische vormen van politieke organisatie. In 1936 'an essentially all Maronite 'boy scout' movement', heeft de LKP zich ontwikkeld tot een 'effective and modern political organization' (p. 43). Ten gevolge van een decreet tegen para-militaire organisaties in 1937 leidde de partij een illegaal bestaan tot 1943. In 1970 was zij de belangrijkste legitimerende kracht voor het onder druk staande pacificatiesysteem.

Entelis beschrijft de interne randvoorwaarden voor deze ontwikkeling. De partij-ideologie ('Lebanonism') stelt zich teweer tegen bedreigingen uit Syrië (Ba'th) en soortgelijk Arabische doctrines. Langzamerhand wordt de exclusief-Christelijke grondslag enigszins losgelaten.

De interne organisatie was tot 1942 para-militair. Omstreeks 1952 had de organisatie complexer vormen aangenomen. Zij evolueerde van para-militaire naar bestuurlijk-politieke structuren. Tot 1952 was de voorzitter de vrijwel autocratische leider van de partij. In 1952 werd de topleiding in handen gelegd van een politiek bureau. Entelis spreekt van een democratisch-centralistische structuur.

De LKP kan gekarakteriseerd worden als een 'devotee party': meer open dan een kaderpartij, meer besloten dan een massapartij. Ongeveer 40 % van de leden is jonger dan 25 jaar. Komen en gaan geschiedt in hoge frequentie. De gemiddelde leeftijd van de topleiding is ruim 47 jaar; men zit gemiddeld ruim 10 jaar in deze topositie. De verticale mobiliteit in de partij is gering. De oligarchische constellatie voldoet in een pacificatiesysteem bijzonder goed.

De LKP heeft een leerproces doorgemaakt ten aanzien van verkiezingen en participatie in vertegenwoordigende lichamen (Kamer van Afgevaardigden en kabinet). Starheid en fanatisme bezorgden de partij tot 1953 nogal wat nederlagen. Van 1958 tot 1968 kon de partij de vruchten plukken van haar 'Libanese' houding tijdens de 1958-crisis. Vanaf 1968 zocht zij samenwerking met de twee andere Christelijke partijen (Nationale Blok en Liberale Nationalisten).

In deel III beschrijft Entelis de ontwikkelingsgang van de LKP tegen de achtergrond van de 'systematische' veranderingen in Libanon. De LKP is geëvolueerd van 'dynamic system maintenance' naar 'static system maintenance'. De Palestijnse factor heeft de positie van de LKP en andere pacificatiegroeperingen, die de 'Lebanonist' ideologie uitdragen, in toenemende mate ondermijnd. De mobilisatie van jongeren wordt steeds moeilijker. Met dit alles wordt de energie van de partij vrijwel volledig geabsorbeerd door statische overwegingen: het in stand houden van het systeem op het moment zelf. Dit resulteert in een verminderde aandacht voor sociale hervormingen en politieke ontwikkeling.

Entelis' studie is de moeite waard. Hij geeft een goed beeld van de veranderingsprocessen in een politieke partij en de factoren, die daarmee te maken hebben. Zonder zich al te zeer te verliezen in systeem-analytisch jargon maakt hij de sa-

menhangen tussen ontwikkelingen in de LKP en die in het sociale en politieke bestel duidelijk.

Vraagtekens moeten evenwel gezet worden bij de beoordeling van bepaalde ontwikkelingen en gebeurtenissen. Het klinkt soms te mooi om waar te kunnen zijn. Behalve het reeds eerder gegeven signalement van de partij (citaat p. 9) klinken veel andere formuleringen overdreven in de oren. Zo bijvoorbeeld deze typering van haar effectiviteit: 'The result is an adaptive interaction between modernity and tradition that fuses parochial and universal elements' (p. 11). Sommige passages kunnen, bij gebrek aan bewijs, niet overtuigen. Dit geldt vooral voor de beschouwingen over de sociale vooruitstrevendheid van de LKP-leiders (hoofdstuk 9). Wij hadden ook meer gegevens willen hebben over één van Entelis' slotconclusies: 'An . . . important dimension of the party's ability to survive has been the quality and character of its leadership . . . the Kata'ib has had the good fortune of being directed by sincere, dedicated, and, for the most part, honest men' (p. 214).

U. Rosenthal

P. Kloos, **Het Indianenprobleem in Zuid-Amerika**, Assen (Van Gorcum), 1974, -114 p., f 16,25

In de serie *Terreinverkenningen in de Culturele Antropologie*, waarvan dit boekje deel uitmaakt, verscheen eerder H. J. M. Claessen's *Politieke Antropologie*, dat aanzienlijk dichter stond bij de belangstellingssfeer van de lezers van dit tijdschrift. Het boekje dat nu onder de signatuur van P. Kloos verschijnt staat daarentegen geheel en al aan de marge van het terrein van de vakpoliticoog. Sterker nog, als de schrijver zelf zijn produkt bestempelt als 'een vereenvoudiging van de werkelijkheid vergelijkbaar met een kaart van 1 : 1.000.000', moet men aannemen — en in elk geval hopen — dat er geen wetenschappelijke pretentie in het geding is geweest.

Dat neemt niet weg dat het eigenlijk best een leesbaar boekje is geworden, met een vlot geschreven informatie over de verdrukkingen van de indianen in Brazilië, Paraguay, Suriname en Columbia. Men kan natuurlijk zeer serieuze bezwaren inbrengen tegen het feit dat het tijdsperspectief volkomen zoek is: als alles wat zich heeft afgespeeld vóór de twintigste eeuw — in enkele bladzijden wordt weggeschreven, rukt men het indianenprobleem — élk probleem in feite — uit zijn historisch verband, en maakt men bij voorbaat een evenwichtig oordeel onmogelijk anders dan op een wit-zwart basis. Daardoor komen sommige opmerkingen (over de uitdrijving van de Jezuiëten uit Paraguay in 1767 (p. 52), over de val van Allende (p. 36), over de handelsrelaties van de EEG (p. 37) ook helemaal in de lucht te hangen. De potentiële lezer is natuurlijk vrij om van deze bezwaren af te zien. In dat geval zie ik geen reden waarom dit boekje, dat het voordeel heeft slechts 114 pagina's dun te zijn, niet positief gewaardeerd zou kunnen worden.

Arnold van Niekerk

Waarden en wetenschap. Polemische opstellen over de plaats van het waardeoordeel in de sociale wetenschappen. Onder redactie van T. de Boer en A. J. F. Köbben. Bilthoven (Ambo) 1974, -339 p. (met bibliografie), f 20,—

Deze bundel bevat 27 artikelen, waarvan tweederde min of meer gewijzigde versies zijn van eerder verschenen tijdschriftpublicaties. Deze bijdragen zijn georganiseerd rondom een aantal sociale wetenschappen (antropologie, sociologie, psychologie, geschiedwetenschap en agologie), in het merendeel van de gevallen betreft het telkens een centraal artikel met enkele reacties.

De politicologie komt zeer ten dele, maar in briljant proza aan de orde in de VN-stukken die Renate Rubinstein schreef over de zaak Tanter. De economie ontbreekt. In de diverse publiciteitsmedia is al enige aandacht aan de bundel besteedt, en ik kan me hier beperken tot twee thema's: de aard en achtergrond van de polemieken, en de relevantie voor de politicologie.

Brands merkt in zijn reactie op Von der Dunk over waardeoordelen in de geschiedwetenschap terecht op dat 'de strijd over waardeoordelen . . . aan het begin van onze eeuw zijn hoogtepunt in Duitsland (bereikte) . . . Men kan voorts nog wijzen op de nieuwigheid van de Duitse nationale staat, waarbinnen zo weinig historische, traditionele sociaal-politieke en andere praktische vanzelfsprekendheden te vinden waren, veel minder in ieder geval dan bijvoorbeeld in Engeland waar scepticisme en relativisme zelden als zo afgrondelijk ervaren zijn. Het was in Duitsland vooral de individualistische cultuur der 'Innerlichkeit', zo wijd verbreid onder het politiek gefrustreerde 'Bildungsbürgertum', waardoor velen onder deze crisis zo zwaar gebukt gingen, zeker na 1918 toen het rijk ineenstortte (p. 223).

De verschillende bijdragen kan men zien als reacties op de onderscheiden elementen van de door Brands beschreven gemoeds- of cultuurgesteldheid. Er zijn de reacties op de politieke frustratie variërend van de pragmatische Köbben en Lammers tot en met de neo-dialectische Nijk.

Reacties op het scepticisme en relativisme zijn er door de inventariserende Duintjer, via de 'empirisme-plus' methodologie van De Boer tot en met de kritisch-emancipatoire conclusies van Schreurs.

Als een rode draad door alle beschouwingen loopt het Sein-Sollen onderscheid. Sommigen gebruiken het als argument tegen (andere dan methodologische) waardeoordelen in de wetenschapsbeoefening (Duintjer, Köbben). Anderen gebruiken het — onder verwijzing naar de ontoereikendheid van een zuiver empirische verantwoording van wetenschapsbeoefening — als argument vóór waardeoordelen in de wetenschap: wetenschap kan zich niet uitsluitend in de Sein-sfeer ophouden, er is een normatieve oriëntatie nodig van begin tot eind. Nijk denkt hierbij aan een dialectische inbreng van de praxis, Schreurs aan transcendentie.

Het bezwaar van de selectie wat betreft de meer theoretische uiteenzettingen is dat er van een gestructureerde discussie tussen de verschillende standpunten eigenlijk geen sprake is. Bovendien zijn de theoretische bijdragen — met uitzondering van het artikel van Duintjer dat in 1969 al in het *Algemene Nederlandse Tijdschrift voor Filosofie* verschenen is — geen van alle zo erg briljante uitwerkingen van een bepaald standpunt.

Een van de redenen hiervoor is dat er wat teveel 'gefilosofeerd' wordt. Aan de hand van het Sein-Sollen onderscheid is dat nader toe te lichten.

De opvatting dat uit zijns-uitspraken geen behorens-uitspraken zijn af te leiden,